
Glimtar från Kyrkbåtsrodden

*”Den sport vi odla och dyrka den föddes oss ej idag,
det är gammal vikingastyrka i årornas sega drag”*

Dikten av Rune Lindström sammanfattar hjärtat i kyrkbåtsrodden. Sollerön var ju som bekant vikingarnas hemvist i Siljan. Genom mina ögon sett ska jag försöka beskriva kyrkbåtsroddens utveckling på Sollerön med hjälp av de första roddarna och styrmännen. Jag själv kom med i leken 1973 som styrman på Jugen Jon II i samband med flytten från Leksand till Sollerön. I Leksand var jag aktiv som styrman på Ros´n och Sturstäv från Övermo mellan 1952 – 1972.

Jugen Jon I

Roddintresset var stort på Sollerön och viljan var stor att ha en egen båt. Sagt och gjort, virket skänktes av intresserade Solleröbor och båten beställdes hos båtbyggare Anders Bondesson som med hjälp av Anton Stolt och Lars Håll byggde Jugen Jon I år 1949.

Namnet kommer av den envishet och styrka som föregångaren Jugen Jon Andersson visade när han gick tre gånger till Stockholm för att be Gustaf den tredje att ge Solleröns befolkning en egen kyrka och församling.

Nu när kyrkbåten fanns behövdes ett båthus. Av skänkt timmer och ideell arbetskraft byggdes året därpå ett båthus vid ångbåtsbryggan i Bengsarvet.

Förste styrman på Jugen Jon I var Per Erlandsson som sedan följdes av Arvid Knutz, Martin Jonasson och Åke Dunder. Redan 1951 kom första segern för Jugen Jon I som följdes av segrar åren: 1955-56, 1959, 1964-69. Roddintresset ökade stadi g t på ön och behovet av ytterligare en båt uppstod.

Jugen Jon II

Karl Lindgren skänkte virket till Jugen Jon II. Han var för övrigt roddens beskyddare på ön. Förste styrman på Jugen Jon II var Åke Dunder. Han styrde under åren 1970-72. Första segern togs 1971. År 1972 vann Siljansnäsaren som genom åren varit vår värsta konkurrent. Nästa styrman blev Mats Hjelm som styrde mellan 1973 – 1982. Efter 1983 togs styråran över av Ove Eriksson. Mellan åren 1973 – 1984 togs tolv raka segrar i Leksandsrodden. En fin prestation av Solleröroddarna som ge-

Prisutdelning i Sammilsgropen, Leksand. Styrman Mats Hjelm med maskot som håller Jugen Jons ljusblå vimpel. Roddarna i det vinnande laget fr.v. Börje Andersson, Sune Bondesson, Kjell Brottare, Jean Martell skynd, Per Hjelm, Lars Matsson-Frost, Sune Asp, Stig Olof Karlsson, Hasse Jonsson, Thomas Olhans, Bengt Stolth, Östen Sahr, Lennart Bälter, Börje Jernberg, Per-Erik Björkman, Nils Sahr, Börje Larsson, Bosse Jansson och Ingemar Ström.

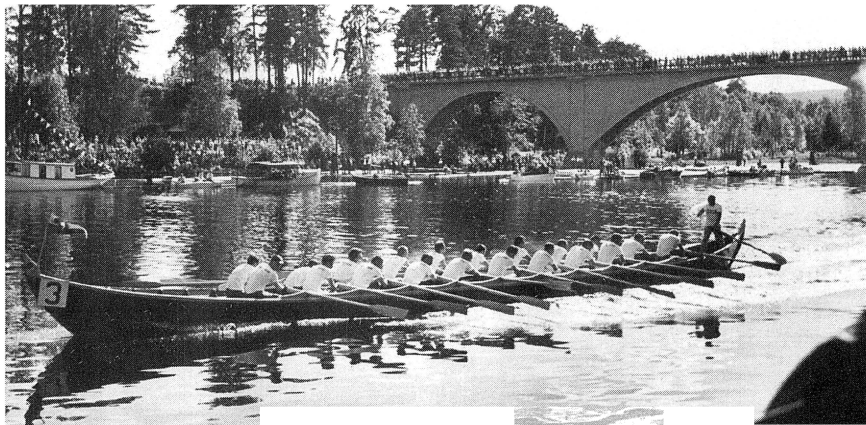
nom åren erövrat många vandringspriser, bland annat STORA´s silverskål med 21 mindre repliker.

Damerna som hittills fått ro i herrarnas båtar började planera för en egen dambåt.

Sophia Magdalena

En ledningsgrupp bildades år 1978 där det uppdrogs åt Gun-Britt Persson att ta kontakt med Karl Lindgren angående virke till båt och båthus. Samtidigt gjorde damerna ett fantastiskt jobb med insamling av pengar till den nya båten genom olika arrangemang. Redan samma år kunde båten beställas hos båtbyggare Lars Håll i Kulåra. 1979 stod båten klar och en namntävling utlystes. Ett namnförslag fastnade genast och det var av båtbyggaren själv, Lars Håll, som föreslog ”Sophia Magdalena” efter Gustaf den tredje drottning. Möjligtvis träffade drottningen Jugen Jon Andersson vid något av hans tre besök på slottet i Stockholm.

Nu hade damerna en egen båt och styrmannen var given – Åke Dunder. Efterföljande styrmän var: Mago Göransson och Sune Bondesson. Damerna var framgångsrika och tog hem ett flertal segrar bland annat FM Mattsson Cup ett antal gånger.

Från Leksandsrodden 1962 som då var mäktigt publikdragande. Mats Hjelm styr här Rosn till en andra placering.

STORA Siljansrodden

Under 1974 började roddintresset dala då roddtävlingarna sammanföll med semesterplaneringen.

Då sammankallade undertecknad till ett möte i Mora med en representant från FM Mattsson och från Mora Turistförening. Förslaget var att instifta en roddturnering som pågick under en kortare period och som skulle komma att kallas för

STORA Siljansrodden”. Mats Hjelm kontaktade Stora Kopparberg angående namnet ”STORA” och förhandlade fram ett sponsoravtal och priser till dessa kyrkbåstävlingar.

STORA Siljansrodden startade 1975 och gick av stapeln på följande platser: Siljansnäs, Leksand, Tällberg, Rättvik, Nusnäs, Orsa, Sollerön och Mora. Samtliga tävlingar skulle hållas inom 14 dagar, då gick det lättare att planera semesterdagarna för besättningen.

Intresset steg igen och tävlingarna var räddade.

FM Mattsson Cup

Sommaren 1982 får ”STORA Siljansrodden” ett nytt tävlingsinslag, ”FM Mattsson Cup”, där båtarna tävlar om bästa placering i de fyra deltävlingarna i Ovan Siljan (Mora, Sollerön, Orsa och Nusnäs). Segrande båtlag får en inteckning i vandringsspriset som är skänkt av FM Mattsson och består av en gjuten mässingsklocka samt 21 mindre repliker. Priser skänktes till både dam- och herrlag.

Kuriosa kring kyrkbåstrodden

Den ständiga anspelingen på kyrkbåtens släktskap med vikingaskeppen är förklarlig. Först och främst har vi ju den yttre likheten. Dessutom, vid utgrävningar på Sollerön av vikingagravarna i Bengtsarvets by, så har man funnit samma typ av järnkrampor som använts ända fram till 1950-talet för att foga samman borden vid bordläggningen.

Lördag den 10 aug.

3-LANDSKAMP

FINLAND - NORGE - SVERIGE
Siljansnäs

Kl. 13.30 Lokande, Munkar, kasseterer
Kl. 14.30 Hördatal samt svigning
Kl. 15.00 Landskampen börjar
Kl. 21.00 HÖDDARVAL vid Hotel Siljensnäs, musik Ge-Hards kvintett, Falun. MIDNATT. "Miss PEPPI" koras

Söndag den 11 aug.

Kl. 11.00 Idrottspublikans. Officiant RUBEN DANIELS. Nedanstjäns mänskör medvarker
Kl. 13.00

4-LANDSKAMP I KYRKBÅSTRODD

Finland - Norge - Sverige - Dalarna

Affisch från 3-landskampen i kyrkbåstrodd som gick av stapeln 1962. Dalarna ställde upp med ett lag som utmanade landslagen.

På tal om vikingafynden på Sollerön kan nämnas den teori som framförts av kyrkvärden och kyrkorestauratören Evald Håkansson på Sollerön, nämligen att Sollerön blivit ett båtbyggercentrum på grund av att vikingarna hade sitt "åldersro" på ön. Kvinnor och barn samt åldrande kämpar tillbringade sin tid på ön och fann tillvaron något trist.

För att något nytt skulle hända lärde de öns invånare att utveckla och bygga farkoster som tagit tillvara kommunikationsmöjligheterna på den sammanhängande vattenleden Siljan – Orsasjön – Österdalälven. Att denna tradition sedan har kunnat bevaras från vikingatid ända in i våra dagar är kanske inte så konstigt, eftersom andra fortskaffningsmedel kom att stå till buds först i modern tid. Så sent som 1892 fick Sollerön en fungerande landförbindelse. Dalmasarnas speciella kynne och traditionsmedvetande har dessutom bidragit till att den gamla konsten att bygga båtar för 20 årpar och att ro i kapp med dem har fått leva kvar.

Att kyrkbåtsrodden är traditionsbunden i Siljansbygden är lätt att förstå när man ser den organisation byarna förr i tiden hade byggt upp kring sina farkoster. Byarna hade olika båtlag. Inom de olika båtlagen hade olika gårdar sin bestämda roddarplats markerad med gårdens bomärke. Dessa roddarplatser eller andelar i kyrkbåten ärvdes på samma sätt som andelar i gården. För nytillkomna familjemedlemmar kunde en ny andel eller roddarplats förvärfvas. Med roddarplatserna följde även underhålls- och dagsverksskyldigheter på båt och båthus. Regelbundet kallades till båtstämmor för att reglera och följa upp skyldigheterna. Båtstickor, med

Mats Hjelm – Solleröns styrman och ledare för roddarna under många år.

inskurna markeringar för dagsverken, med inristade bomärken för andelar och rättmätiga roddplatser i båten, utgjorde dokumentation över den gällande fördelningen av andelar.

Back Oskar-perioden 1954 – 1964(sju segrar med Siljansnäsar'n)

Det finns en historia om Oskar som förtjänar att ihågkommas. När Back Oskar arbetade med tunnelbanebygget i Stockholm behövde han snabbt ta sig hem till Byrviken för träningarna på vardagskvällarna. Oskar köpte en Tiger 110 Triumph med avsevärda fartresurser. Oskar berättade: – Jag låg dar och pös i 110 genom Stäket. Då kom det upp en sån där flugsnappar(mc-polis). Jag kände en hand på min axel och så sa en röst i örat. – Hör du Back Oskar, det är 50 genom Stäket. Då drog jag på handtaget och pös!

Det finns många fler bra historier från min tid inom kyrkbåtsrodden. Bland annat roddturen med dåvarande statsministern Olof Palme 1985, Vikingarodden 1986 och uppvisningen för Kungen och Drottningen vid Siljansågens 100-års jubileum samt mångårigt samarbetare med storbyggmästaren Anders Diös.

Detta är ett axplock av vad som finns i minnet från kyrkbåtsrodden på Sollerön.

*Med roddhälsningar
Mats Hjelm*